

SCHULCZ PATRIK

EGY FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY TANTÁRGY- KÍNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA AZ EU KOMPETENCIA- ELVÁRÁSAINAK TÜKRÉBEN*

A KOMPETENCIAFEJLESZTÉS JELENTŐSÉGE

Napjainkban széles körű kompetenciákra van szükségük a fiataloknak annak érdekében, hogy kielégítő munkát találjanak, és független, elkötelezett állampolgárokká váljanak. Az EU-nak törekednie kell arra, hogy versenyképes maradjon a világ többi országához képest, valamint tudás alapú gazdaságra tegyen szert, amely jobb munkahelyekhez és nagyobb foglalkoztatottsághoz vezet. A tagországoknak olyan tanulási és képzési lehetőségeket kell nyújtaniuk, amelyek az állampolgárok életének különböző szakaszaiban, valamint különböző célcsoportjának megfelelnek, mint pl.: fiataloknak, felnőtteknek, munkanélkülieknek stb. Ennek érdekében meg kell határozni az *egész életen át tartó tanulás* révén elsajátítandó új alapkészségeket, melynek a következőket kell tartalmaznia: az informatikai, a technológiai kultúra, a vállalkozás és szociális kapcsolatok terén szükséges készségek, valamint az idegen nyelv elsajátítását (web 1).

Az utóbbi években több felsőoktatási intézmény tűzte ki célul az ún. hallgatóközpontú oktatási stratégiát, amely megvalósulásának elengedhetetlen eleme, hogy a hallgatókat bevonják az őket érintő döntéshozatali folyamatokba. A hallgatók partnerként kezelése fontos annak érdekében, hogy saját maguk is kénytelenek legyenek elgondolkodni a kompetenciafejlesztés fontosságáról, figyelmeiket a saját magukat érintő döntéshozatali folyamatokban való részvétel lényegességére is ráirányítsák. Ennek relevanciája megkérdőjelezhetetlen, hiszen az utóbbi évek egyetemi hallgatói (a középiskolai diákokkal együtt) nem kapnak az oktatásuk so-

rán egyértelmű útmutatást arról, hogy ténylegesen milyen kompetenciákat, készségeket és ismereteket kellene elsajátítaniuk annak érdekében, hogy diplomaszerezés után a munkaerőpiaci elvárásoknak leginkább megfeleljenek, a munkájuk során felmerülő feladatokat hatékonyan elvégezhessék (Belényesi, 2010).

Kiindulópontként szolgálhat a hallgatóknak az egész életen át tartó tanulás nyolc kulcskompetenciájáról szóló, 2018 májusában elfogadott Európai Unió Tanácsának ajánlása (web 2). Ennek értelmében a hallgatók a kulcskompetenciák ismerete és elsajátítása révén olyan biztos alappal vértéződnek fel, amelyek nem szakmaspecifikusak, hanem általánosan alkalmazhatóak az élet több területén is, hiszen az EU olyan kulcskompetenciákat határoz meg a polgárok számára, mint a személyes kiteljesedés, az egészséges és fenntartható életmód, a foglalkoztathatóság, az aktív állampolgárság és a társadalmi befogadás.

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA ÁLTAL ELFOGADOTT REFERENCIAKERET

A referenciakeret kitér arra, hogy a *kulcskompetencia* jelentését nem lehet éles határok közé sorolni, hiszen magába foglalja a *tudás*, a *készségek* és a *hozzáállás* (attitűd) együttesét. A kulcskompetenciák különböző környezetben – család, iskola, munkahely, egyéb közösségek – alakulnak ki, és tanulás révén az egész életen át formálódnak. Az Európai Unió Tanácsának *Az egész életen át tartó tanulóshoz szükséges kulcskompetenciák* c. ajánlása által meghatározott nyolc kulcskompetenciát röviden jellemzem:

- *Írástudási kompetencia (Literacy competence)*: Fogalmak, tények és vélemények írásbeli és szóbeli formában történő megértése, kifejezése és értelmezése. Magában foglalja a kreatív módú kommunikáció képességét, valamint más személyekkel történő kapcsolattartást. Ennek a kompetenciának a fejlesztése képezi a továbbtanulás, más nyelvi interakciók alapját.

- *Többnyelvű kompetencia (Multilingual competence)*: Ez a kompetencia bizonyos szemszögből megegyezik az írástudási kompetenciával, hiszen szintén a fogalmak, gondolatok, vélemények megértéséről, kifejezéséről és értelmezéséről szól. A többnyelvű kompetencia, azaz az idegen nyelvű kommunikáció igényel olyan képességeket is, mint a közvetítéshez és interkulturális kapcsolatokhoz szükséges készségek.

- *Matematikai, tudományos és technológiai kompetencia (Mathematical competence and competence in science and technology)*: A matematikai kompetencia magában foglalja a matematikai gondolkodás és áttekintés fejlesztését és alkalmazását. Fókuszál a mindennapi helyzetekben felmerülő számos probléma és nehézség megoldására. A hangsúly a matematikai folyamaton és tudáson van. Ez a tudományos kompetencia arra a képességre és hajlandóságra utal, hogy a bizonyítékokon alapuló következtetéseket képesek vagyunk levonni, és általuk megérteni a természeti világot. A technológiai kompetencia e tudásnak az alkalmazását jelenti.

- *Digitális kompetencia (Digital competence)*: Ez a kompetencia a digitális technológiák magabiztos, kritikus és felelősségteljes használatát jelenti a munkában és a társadalmi életben való részvétel során. A digitális kompetencia fejlesztése nagy hatással van

* Jelen munkát Magyarország Collegium Talentum programja támogatta.

a logikus és kritikus gondolkodásra és a magas szintű kommunikációs készség elsajátításához is hozzájárul. Segít eligazodni a multimédiás technológiájú információk közt, és megérteni azokat, valamint megtanítja alkotni, tárolni, bemutatni és átadni a digitális tartalmat.

■ *Személyes, szociális és a „tanulás tanulása” kompetencia (Personal, social and learning to learn competence):* Ezen kompetencia alatt azt a képességet értjük, hogy a személy képes reflektálni önmagára. Hatékonyan kezeli az időt és az információkat azáltal, hogy konstruktív módon tud együtt dolgozni más személyekkel. E kompetencia magában foglalja azt a képességet, miszerint a személy képes megbirkózni a bizonytalansággal és a bonyolultsággal, megtanul tanulni, ezáltal irányítja saját karrierjét.

■ *Állampolgári kompetencia (Citizenship competence):* Ide tartoznak azok a viselkedésformák, melyek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy egy személy konstruktív módon tagja lehessen saját társadalmának, és szükség esetén el tudja simítani a konfliktusokat.

■ *Vállalkozói kompetencia (Entrepreneurship competence):* E kompetencia is a kreativitáson, kritikai gondolkodáson és a problémamegoldáson alapszik. A kezdeményezőkézség és a kitartás tartozik ide, annak érdekében, hogy képesek legyünk együttműködni a kulturális, társadalmi és pénzügyi értékű projektek megtervezésében, irányításában.

■ *A kulturális tudatosság és kifejezésének kompetenciája (Cultural awareness and expression competence):* Ide tartozik az érzések és élmények kifejezése a különböző kultúrákban megjelenő művészeteken keresztül.

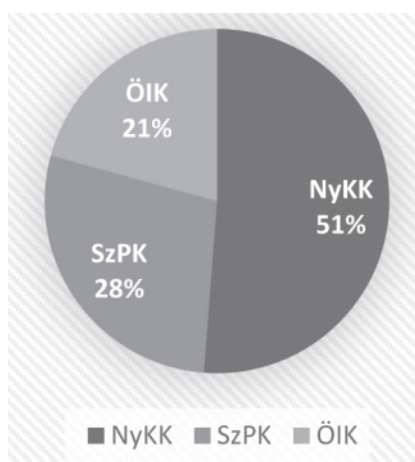
AZ ADMINISZTRATÍV MUNKAERŐKÉPZÉS SORÁN MEGJELENŐ KOMPETENCIÁK

Az alábbiakban a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen megvalósuló magyar-szlovák kétnyelvű adminisztratív képzés alap- és mesterszintű tantárgykínálatát vizsgálom annak fényében, milyen mértékben jelennek meg az EU referenciakeretében megfogalmazott kompetenciák az oktatásban. A tanulmányi programról részletesebben korábban *A valódi hivatali kétnyelvűségért* c. tanulmá-

nyomban írtam (web 3). A hallgatók tanulmányaikat az ún. Tanulmányi útmutató (Sprievodca štúdiom) segítségével menedzselik, ami a kínálatban megjelenő tantárgyakat kompetenciafejlesztésük alapján három kategóriába sorolja:

- nyelvi és kommunikatív kompetenciákat fejlesztő tantárgyak (NyKK);
- szociális és politikai ismeretek fejlesztésére összpontosító tantárgyak (SzPK);
- ökonómiai és informatikai kompetenciákra fókuszáló tantárgyak (ÖIK).

A két tanulmányi program tantárgykínálatát tekintve elmondható, hogy a képzés elsősorban a nyelvi és kommunikatív kompetenciák fejlesztésére fókuszál. A tantárgykínálatban megjelenő 82 tantárgy közül 42 fejleszt az említett kompetenciákat. A másik két kategória viszonylag közel áll egymáshoz: a szociális és politikai kompetenciák fejlesztésére fókuszáló tantárgyak listája összesen 23 kurzust tartalmaz, az ökonómiai és informatikai kompetenciákkal foglalkozó tantárgyak száma 17. A számokat az alábbi diagram százalékban szemlélteti.

A diagramból kiolvasható, hogy a tanulmányi program leginkább a nyelvi és kommunikatív kompetenciák fejlesztésére fókuszál, ami nem meglepő. Korábbi kutatások (web 4) is kitérnek az adminisztratív hivatalnokok nyelvi és kommunikatív kompetenciáinak fontosságára, hiszen munkakörük szerves részét az ügyfelekkel történő kapcsolattartás képezi. Ezen felül természetesen a kollégákkal, felettesekkel és más intézményekkel történő kapcsolattartás is fontos része az

adminisztratív munkakört betöltő személyek mindennapjainak. Úgy gondolom, kiemelten fontos a kommunikatív és nyelvi kompetencia fejlesztése az említett tanulmányi program esetében, hiszen kimondottan olyan területekre képezi hallgatóit, ahol a szlovák-magyar kétnyelvűség mindennapos.

KONKLÚZIÓ

Az Európai Unió Tanácsa által elfogadott referenciakeret ajánlása és a Magyar-szlovák ügyvitelszervező nevű tanulmányi program tantárgykínálata összhangban áll egymással. A munkakörnek nem csak fontos része a nyelvi és kommunikatív kompetencia megléte, de a többnyelvűség elengedhetetlen az említett szak szempontjából. Ezek a kompetenciák mind megtalálhatóak a referenciakeretben is. A tanulmányi program az ökonómiai és informatikai kompetenciák fejlesztésére is összpontosít. Az itt megjelenő tantárgyak által a hallgatók különféle számítógépes programokból szereznek ismereteket, melyek nélkülözhetetlenek a mindennapi munkájuk során. Ismereteket szereznek az ökonómia, számvitel, menedzsment és statisztika területén, s ezek a kompetenciák megegyeznek a digitális, matematikai és vállalkozói kompetenciákkal. Az olyan tantárgyak, mint a pszichológia és szociológia alapja, a határon átnyúló együttműködés pedig összhangban van a referenciakeret által megfogalmazott személyes, szociális, állampolgársági és kulturális kompetenciákkal.

FORRÁSOK

- Web 1 = <https://www.consilium.europa.eu/media/21038/lisbon-european-council-presidency-conclusions.pdf>
- Belényesi, E. 2010. *Kompetenciafejlesztés a közigazgatásban. Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, (5) 1–2 pp. 95–100.
- Web 2 = <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>
- Web 3 = Schulcz Patrik: A valódi hivatali kétnyelvűségért. <https://katedra.sk/2020/06/10/a-valodi-hivatali-ketnyelvusegert-a-nyitrai-kozep-europai-tanulmanyok-karan-folyogyvitelszervezo-kezesrol/>
- Web 4 = <https://doksi.hu/get.php?order=D&isplayPreview&lid=30782>